

Boh, ktorý nekoná? Zlo a bolesť.

Prečo existuje zlo? Aký zmysel má bolesť? Prečo Boh dopúšťa zlo? To sú otázky, ktoré si v živote kladie občas každý, pretože sa týkajú jedného z najväčších tajomstiev človeka.

14.12.2018

Zlo vo svete, zvlášť vo svojej najhoršej a najnepochopiteľnejšej podobe, je jednou z najčastejších príčin odpadu od viery. V zdanlivo úplne nespravodlivých a nezmyselných situáciách, voči

ktorým sa cítime bezmocní, sa spontánne pýtame, ako to Boh môže dopustiť? Prečo Pán, ktorý je dobrý, ktorý je všemohúci, dovolí aby sa diali také veci? Prečo na jednouchých ľuďoch, ktorí to už aj tak majú ťažké, musia dopadať nečakané tragické udalosti, ako napr. prírodné katastrofy? Prečo Boh nezasiahne? S týmito otázkami sa neobraciame na svet ani na našich blížnych, ale na Boha, pretože veríme, že je Stvoriteľom a Pánom sveta.¹

Sú to otázky, ktoré istým spôsobom presahujú hranice Zjavenia a prenikajú do tajomstva samého Boha; vo stvorenom svete nie je napokon nič, čo by sa vymykalo božej múdrosti a vôli. Tak ako nemôžeme obsiahnuť nekonečnú Božiu dobrotu, nemôžeme ani úplne pochopiť jeho plány a porozumieť im. Najlepším postojom voči zlu a bolesti je preto často dôvery plné

odovzdanie sa Bohu, ktorý vždy „vie viac“ „a zmôže viac“.

Je ale tiež prirodzené, že sa snažíme do temného tajomstva zla vniesť svetlo, aby viera na základe negatívnych skúseností nevyhasla, ale aby bola práve v takýchto chvíľach jasným svetlom na našej ceste, „svetlom pre moje nohy“ (Žal. 119, 105).

Zlo pochádza zo stvorenej slobody

Boh nestvoril svet uzavretý, aby do neho mal prístup iba on sám, ani ho nestvoril dokonalý. Stvoril ho zdokonaliteľným a otvoreným mnohým možnostiam a človeka stvoril preto, aby svet obýval a s pomocou svojho rozumu dotvoril. Stvoril nás ako inteligentné a slobodné tvory a dal nám priestor na to, aby sme rozvíjali svoje schopnosti a vlohy. Povoláním k životu nás Boh v istom zmysle slova podrobuje skúške: poveruje nás úlohou konať v

rámci našich možností dobro. A táto úloha býva často náročná.

„Obchodujte s nimi, kým sa nevrátim“ (Lk 19,13). Zverené hrivny nie je možné, podobne ako v známom Ježišovom podobenstve , zakopať alebo schovať. Každý človek je pozvaný k tomu, aby prinášal ovocie, aby rozvíjal, čo dostal. Veľmi často to však nerobíme, ba dokonca robíme pravý opak; zámerne vymýšľame zlé veci, ktoré následne aj uskutočňujeme. Často nesieme vinu.

Ľudstvo nesie vinu od počiatku, od toho známeho skutku, ktorý sa stal koreňom ďalšieho zla. Všetko zlé súvisí s týmto nesprávnym používaním slobody a so schopnosťou ničiť Božie dielo – v nás samých, v ostatných, v prírode. Ak zachádzame nesprávne so svojou slobodou, zriekame sa Boha, naše srdce sa zatemňuje a dokonca môžeme spôsobiť, že sa z našich

životov alebo zo životov druhých stane peklo. To je to skutočné zlo, ktorého sa máme báť: hriech. Toto zlo plodí všetky ostatné zlá.

Utrpenie ako skúška alebo očisťovanie

Znamená to teda, že každému zlu vždy nutne predchádza vina? Najskôr si musíme objasniť, čo je to zlo. Samo o sebe nie je zlo ničím iným než odvrátenou tvárou dobra, tvárou ktorou skutočnosť nastavuje, keď chýba dobro, keď veci nie sú tým, čím by mali byť a nie sú tam, kde by mali byť. Zlo je nedostatok, vo svojej podstate nie je pozitívne, je negáciou a musí sa pridržať dobra, aby mohlo existovať.² Keď zakusujeme neprítomnosť dobra, trpíme. Naša alebo cudzia vina pochopiteľne vždy spôsobuje zlo, ale nie vždy sa nám deje zlo našou vinou.

Vo Svätom Písme sa týmto problémom podrobne zaoberá Kniha

Jób. Priatelia chceli Jóba presvedčiť o tom, že nešťastie, ktoré na neho Pán zoslal, je dôsledkom jeho hriechu a nespravodlivosti. Hoci to tak veľakrát býva, pretože zločiny si zasluhujú trest – čo je pochopiteľné tak v ľudskom ako aj v Božom poriadku vecí - ,Jóbov prípad nám ukazuje, že aj spravodliví a nevinní trpia. Svätý Ján Pavol II. S odkazom na túto posvätnú knihu napísal: „ Hoci je pravdou, že utrpenie má zmysel ako trest, ak je viazané na vinu, potom nie je pravdou, že akékoľvek utrpenie je následok viny a má charakter trestu.“³ Pre Jóba bolo utrpenie skúškou viery, z ktorej vyšiel posilnený. Boh nás niekedy skúša, ale vždy nám dáva milosť, aby sme v skúške obstáli a hľadá spôsob, ako by sme mohli rásť v láske, pretože tá je zmyslom dobra.

Inokedy má utrpenie funkciu očisťovania. Došlo k tomu v izraelskom národe za čias Mojžiša,

kedy bol ľud veľmi nestály a vrtkavý. Boh ho očistil dlhým putovaním púšťou a postupne ho tak vychovával, kým nebol pripravený vstúpiť do zaslúbenej zeme; vtedy ľud spoznal, že Boh je verný svojmu slovu. V plánoch Božej prozreteľnosti máva utrpenie často podobnú, očisťujúcu hodnotu. Niektorí ľudia sú natoľko ponorení do každodenného zhonu, že nad dôležitými otázkami nepremýšľajú, a až choroba, alebo finančná či rodinná tragédia ich donúti, aby sa nad nimi hlbšie zamysleli. Často sa potom stáva, že to spôsobí nejakú zmenu, obrátenie, nápravu, či otvorenie sa potrebám blížnych. Utrpenie teda tvorí súčasť Božích výchovných metód. Boh nechce, aby sa človek stratil, aby sa rozptyľoval pôžitkami alebo svetskými túžbami. Aj keď teda Božia prozreteľnosť počíta v živote každého človeka s určitou mierou zla, ukazuje sa, že toto zlo v konečnom dôsledku slúži človeku na dobro.

Utrpenie v prírode

V súvislosti s týmto dostáva istý zmysel aj utrpenie prírody. To utrpenie, ktoré je prítomné a akosi vpísané do nášho stvoreného prostredia: namáhavé získavanie vedomostí a vývoj, pomínutelnosť tvorov, ktoré starnú a zomierajú, nesúlad v prírodných javoch (ktoré akoby narúšali poriadok stvorenia). Toto utrpenie je vpísané do prírody, nemôžeme mu zabrániť, neovládame ho a nemáme ho pod kontrolou.

Niekedy ide o zlá, ktoré sú potrebné pre to, aby mohli prežiť iné dobrá. Svätý Tomáš uvádza príklad leva, ktorý by neprežil, keby si nemohol uloviť napr. osla alebo iné zviera.⁴ Dobrá, ktoré môžu byť spojené s tragickými udalosťami v prírode, sú nám však často skryté. Nie je ľahké pochopiť, prečo ich Boh dopúšťa, ako nie je ľahké pochopiť, prečo stvoril svet, v ktorom je implikovaná skaza,

a ktorý nie vždy pôsobí dojmom , že je riadený Dobrom a Láskou. K istému svetlu sa môžeme dopátrať, ak uvážime, že v Stvoriteľovom pláne má skaza spôsobená prírodnými javmi určitú spojitosť s našou slobodou a schopnosťou odmietnuť Boha.

Prostredie – hmotný svet -, v ktorom žijeme a ktorý nás tak často oslňuje svojou krásou, sa podobne ako naše srdce, stvorené na to, aby milovalo Boha a malo v sebe nebo, môže premeniť na niečo strašné. Keď spustne a nechá v sebe vzklíčiť diablove semeno, môže sa stať smutným a temným miestom. Akoby nám Pán pri pohľade na besniace, bezohľadné a nemilosrdne ničiace živly ukazoval podobu sveta a srdca, v ktorom nemôže vládnuť, pretože odmieta lásku a spravodlivosť. Hlboký vzťah medzi stvorením a človekom, ktorý bol nad ním ustanovený pánom, aby ho obrábal a

strážil (por. Gen 2,15), sa prejavuje aj v tejto neusporiadanosti.

Ľudia a „celé tvorstvo vzdychá a zvíja sa“ (Rim 8, 22), pretože má účasť na stvoriteľskom a vykupiteľskom Božom pláne. Aj ono má „nádej, že bude vyslobodené z otroctva skazy a dosiahne slobodu v sláve Božích detí“(Rim 8, 21).

Vykupiteľské utrpenie

Čo však bezpochyby vnáša najviac svetla do zmyslu zla, je Ježišov kríž a zmŕtvychvstanie. Ježišov kríž nám hovorí, že utrpenie môže byť znamením a dôkazom lásky; že to môže byť dokonca spôsob ako zničiť hriech, pretože na kríži Božia láska zmyla hriechy sveta. Hriech nedokáže vzdorovať, nemôže vzdorovať láske, ktorá sa uponižuje a pokoruje pre dobro hriešnika. Ako hovorí jedna zo slávnych Dostojevského postáv, „pokora s

laskou je ohromná sila, mocnejšia nad všetky, a nič sa jej nevyrovná.“⁵

Ježišovo utrpenie na kríži má vykupiteľský charakter, pretože jeho láska k Otcovi a k ľuďom neustupuje pred ľudským pohrdaním a nespravodlivosťou. Ježiš vydal svoj život za hriešnikov, úplne sa im vydal, a tak sa pre nich jeho kríž stal zdrojom života.

Aj naše utrpenie môže mať vykupiteľský charakter, ak je plodom lásky alebo je láskou premieňané, pretože vtedy sa so svojim utrpením spájame s Kristom na kríži. Svätý Josemaría učil, že utrpenie je zdrojom života: vnútorného života a života milosti pre nás aj pre ostatných.⁶ To, čo v skutočnosti vykupuje, nie je utrpenie ako také, ale láska v ňom obsiahnutá.

Aj v samotnej ľudskej rovine má láska schopnosť pretvárať život: matka, ktorá sa obetuje pre šťastie

svojich deti, brat ktorý sa venuje bratovi v núdzi, vojak, ktorý nasadzuje život za svoju čatu. To sú príklady, ktoré prežívajú v pamäti a slúžia ľuďom ku cti. Ak je navyše takáto láska motivovaná vierou, potom je nielen krásna, ale aj svätá: podieľa sa na Kristovom kríži a je kanálom, ktorým prúdi Kristova milosť. Na kríži sa zlo pôsobením Ducha Svätého, ktorý je darom pochádzajúcim z Ježišovho kríža, mení na dobro.

Posledná karta

Ku všetkému, čo sme do teraz povedali v snahe o vysvetlenie zla, by sa dala pripojiť jedna záverečná úvaha. A síce, že i keď je v pozemskom živote človeka prítomné zlo, Boh má vždy pripravenú poslednú kartu; vždy je to on, kto urobí posledný ťah. Boh nás má rád a váži si nás, a preto si tú poslednú kartu, ktorá je nádejou pre svet –

svojou všemohúcou stvoriteľskou láskou, ktorá sa prejavuje tiež v zmŕtvychvstaní Ježiša Krista - ponecháva pre seba.

Stvoriteľská a obnoviteľská moc Boha je vždy silnejšia než dráma ľudského života – akokoľvek veľká a nepochopiteľná môže byť. Život je akýmsi cvičným obdobím a až potom keď skončí, začne fungovať natrvalo.

Tento svet je pominuteľný. Je to s ním podobne ako so skúškami orchestra, kde si napríklad niekto zabudne hudobný nástroj, iný nevie dobre svoju partitúru a ďalší zase hrá falošne. Preto existujú skúšky. Je to čas zdokonaľovania, ladenia nástrojov a zladovania sa s dirigentom. Nakoniec , konečne nadíde ten veľký deň, kedy je všetko pripravené v nádhernej sále a za všeobecného nadšenia a vzrušenia sa koná koncert.

Kristov život nezjavuje len Božiu lásku, ale aj jeho moc, moc splatiť aj s úrokmi všetko, čo nebolo v súlade so spravodlivosťou, kde akoby Boh zdanlivo nebol neprítomný, kde nechal zlo a bolesť zájsť ďalej, než sme boli schopní pochopiť. Aj Ježiš zakúsil chvíle opustenosti (por. Mk 15,34); vytrpel ich však s láskou a na kríž ho sprevádzala večná sláva.

Kniha Zjavení, posledná Kniha Svätého Písma, nám hovorí o Bohu, ktorý „zotrie každú slzu z očí“ (Zj 21,4), pretože On všetko tvorí nové (por. Zj 21,5) a je pôvodcom nekonečného šťastia.

Ako pomáhať trpiacim?

Pri stretnutí s cudzou bolesťou často pociťujeme bezmocnosť a to jediné, čo môžeme urobiť, je, zachovať sa ako dobrý Samaritán (por. Lk 10,25-37): ponúknuť lásku, načúvať, sprevádzať, stáť pri trpiacom. To znamená, neprejsť bez povšimnutia

okolo. Na niektorých obrazoch je dobrý Samaritán a prepadnutý človek zobrazený s rovnakou tvárou. Môže sa to vysvetľovať tak, že Kristus jednak lieči a jednak je sám liečený. Každý sme alebo môžeme byť tým dobrým Samaritánom, ktorý lieči rany svojho blížneho, a v tom okamihu môžeme byť Kristom. Inokedy sme to zase my, kto potrebuje vyliečiť, pretože nás niečo zranilo – niekto sa k nám zachoval zle, nepekne nám odpovedal, opustil nás priateľ. Dobrým Samaritánom, ktorý nás vylieči, môže byť buď sám Kristus, keď sa na neho obrátíme v modlitbe, alebo blízky človek, ktorý sa stane Kristom, keď nás vypočuje. Sme Kristom pre druhých, pretože každý z nás je obrazom Boha.

Utrpenie zostane navždy tajomstvom, ale vďaka vykupiteľskému dielu nášho Pána nás môže otvoriť ostatným: „Všade okolo nás sú nielen opustené deti, ale

tiež opustení starí ľudia, ktorých nikto nenavštevuje a nemá rád. (...) Ak ste sami nezakúsili porozumenie, buďte chápací voči druhým. Ak ste sami nedostali lásku, milujte ostatných ľudí. Ak ste prežili bolesť z osamelosti, choďte za tými, ktorí žijú sami. Telo sa lieči telom! Boh sa vteliť, aby nás uzdravil. Robme teda to isté voči druhým ľuďom.“⁷

Mnohí pocítili Božie pohladenie práve v tých najťažších chvíľach svojho života: chorí na lepru, o ktorých sa starala Matka Tereza, ľudia s tuberkulózou, ktorým poskytoval útechu svätý Josemaría, umierajúci, o ktorých sa s úctou a láskou staral svätý Camilo de Lelis. Aj to vypovedá niečo o tajomstve bolesti v ľudskom živote: sú to okamihy v ktorých sa môže duchovná dimenzia človeka naplno rozvinúť a povzniesť na vyššiu úroveň aj v tých najkrajnejších situáciách, ak sa

človek nechá objať Pánovou
milosťou.

Antonio Ducay

¹ Por. Ján Pavol II., Apoštol. List
Salvifici Doloris, č. 9.

² Por. J. Ratzinger, Boh a svet, Veriť a
žiť v našej dobe, Vyšehrad, Barrister
& Principal, 2003

³Ján Pavol II., Apoštolský list Salvifici
Doloris, č, 11.

⁴ Por. Teologická Suma, q. 47, a. 2 ad
1.

⁵Bratia Karamazovovci, II.Diel, III.
Časť

⁶ Por. Sv. Josemaría , Krížová cesta ,
XII. Zastavenie.

⁷ Pápež František, Prejav na štadióne
Kerasani v Nairobi, 27-XI-2015

pdf | document generated
automatically from [https://opusdei.org/
sk-sk/article/boh-ktory-nekona-zlo-a-
bolest/](https://opusdei.org/sk-sk/article/boh-ktory-nekona-zlo-a-bolest/) (26.03.2025)